

УДК 711.57

Ю.В.Войтович

ДЕМОГРАФІЧНА СИТУАЦІЯ ЯК ФАКТОР РОЗВИТКУ ТА ФУНКЦІОНУВАННЯ МЕРЕЖІ ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

Сучасний етап формування системи початкової та середньої освіти характеризується розвитком мережі загальноосвітніх навчальних закладів, яку складають загальноосвітні навчальні заклади всіх типів і форм власності, у т.ч. для дітей і підлітків, які потребують соціальної допомоги та соціальної реабілітації.

Мережа загальноосвітніх навчальних закладів формується за освітніми рівнями (початкова, базова, повна загальна середня освіта), відповідно до яких функціонують такі загальноосвітні навчальні заклади: середня загальноосвітня школа, спеціалізована школа, гімназія, ліцей, колегіум, вечірня (змінна) школа, спеціальна загальноосвітня школа-інтернат для дітей, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку, загальноосвітня санаторна школа-інтернат тощо.

Крім того, до мережі загальноосвітніх навчальних закладів відносять також позашкільні навчальні заклади, міжшкільні навчально-виробничі комбінати та ті професійно-технічні навчальні заклади й вищі навчальні заклади I-II рівнів акредитації, які надають повну загальну середню освіту [1].

Розвиток та функціонування мережі загальноосвітніх навчальних закладів обумовлений впливом ряду факторів: соціально-економічного, територіально-планувального, демографічного та ін. Головним серед них являється демографічний, так як на основі аналізу демографічної ситуації окремого населеного пункту чи країни в цілому можна не тільки встановити тенденцію розвитку мережі, але й прогнозувати її зміни в майбутньому.

Проаналізуємо демографічну ситуацію за останні п'ятнадцять років на прикладі міста Києва.

Місто Київ за останні роки характеризується процесами збільшення загальної чисельності населення – з 2 611,3 тис. осіб у 2002 р. до 2 765,5 тис. осіб у 2009 р. та зростання кількості народжених – з 18,323 тис. осіб у 1999 р. до 31,965 тис. осіб у 2008 р. До того ж підвищився загальний коефіцієнт народжуваності – з 7,0 у 1999 р. до 11,6 у 2008 р. [табл. 1].

Проте, така тенденція в зв'язку з соціально-економічним станом в столиці спостерігалася не постійно: так протягом 1995–2002 рр. чисельність населення навпаки зменшувалась – з 2 643,8 тис. осіб у 1995 р. до 2 611,3 тис. осіб у 2002 р. (графік 1).

Щодо показників народжуваності, то протягом 1995–1999 рр. число народжених зменшилося – з 21,115 тис. осіб до 18,323 тис. осіб і відповідно коефіцієнт народжуваності також знизився – з 8,0 до 7,0 (графік 2, 3).

У зв'язку із зменшенням народжуваності спостерігається зменшення чисельності дітей шкільного віку в загальноосвітніх навчальних закладах – з 351,3 тис. учнів у 1996/1997 навчальному році до 228,0 тис. учнів у 2009/2010 навчальному році, що призвело до зменшення випуску учнів загальноосвітніми закладами (графік 4).

Основні демографічні показники за 1995–2009 рр.*

Таблиця 1

Роки	Показники			
	Чисельність наявного населення м.Києва (тис. осіб)	Кількість народжених в м. Києві (осіб)	Рівень народжуваності м. Києва на 1000 чол. (осіб)	Кількість учнів у ЗНЗ м.Києва (тис. осіб)
1	2	3	4	5
1995/1996	2 643,8	21 115	8,0	349,6
1996/1997	2 638,7	20 039	7,6	351,3
1997/1998	2 630,4	19 648	7,5	348,0
1998/1999	2 629,3	18 304	7,0	342,7
1999/2000	2 626,5	18 323	7,0	334,9
2000/2001	2 631,9	18 954	7,2	327,0
2001/2002	2 615,3	19 360	7,4	318,5
2002/2003	2 611,3**	21 156	8,1	306,1
2003/2004	2 621,7	23 275	8,8	290,4
2004/2005	2 639,0	25 884	9,8	277,0
2005/2006	2 666,4	26 258	9,8	261,1
2006/2007	2 693,2	28 101	10,4	248,5
2007/2008	2 718,1	28 445	10,4	238,8
2008/2009	2 740,2	31 965	11,6	231,3
2009/2010	2 765,5			228,0

Примітка: * За даними [2, 4].

** За даними Всеукраїнського перепису населення на 5 грудня 2001 року.

Згідно статистичних даних [4], починаючи з 1999 р. спостерігається позитивна динаміка народжуваності в м. Києві, тому з 2006 р. набір учнів до перших класів зростає. Про це свідчить набір до першого класу у 2006/2007 навчальному році., який становив 20,688 тис. дітей [5]. А це означає, що відповідно з кожним роком зростатиме кількість дітей шкільного віку.

Таким чином, динаміка чисельності населення, народжених і рівня народжуваності визначає чисельність дітей шкільного віку, що в свою чергу впливає на кількість загальноосвітніх навчальних закладів, їх ємність та розміщення у територіально-планувальній структурі міста.

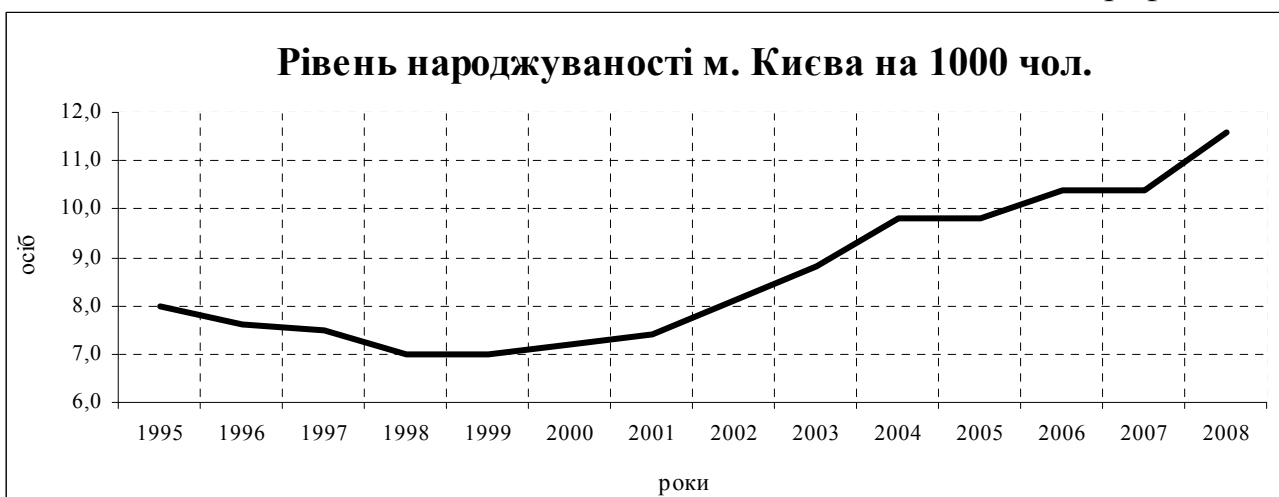
Графік 1

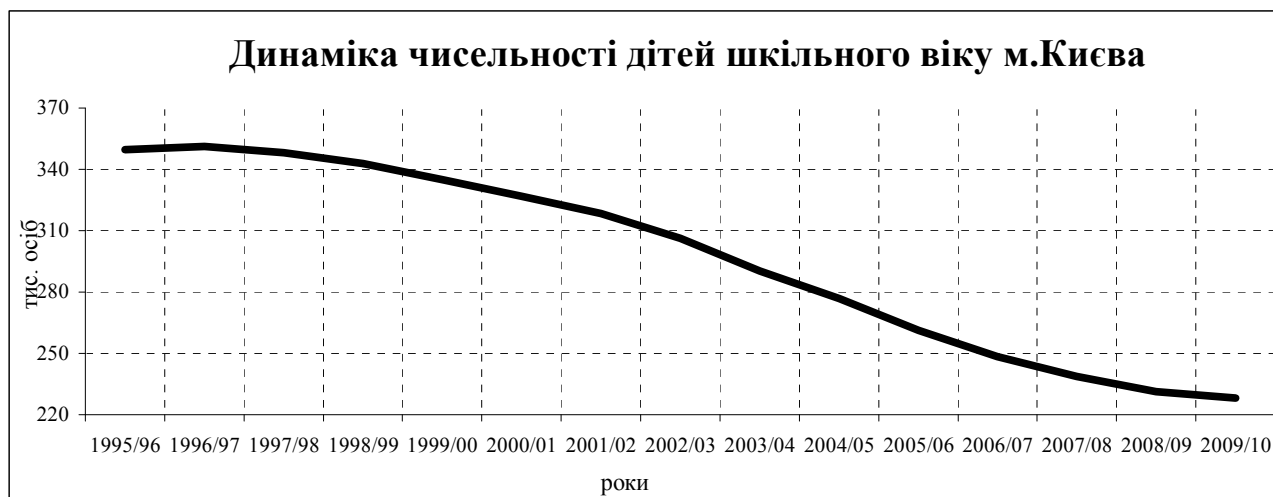
Графік 2

Графік 3

Графік 4

Відповідно до ДБН 360-92** та “Диференційованих розрахункових норм розвитку сфери громадського обслуговування м. Києва”, затверджених рішенням Київського міськвиконкому в чинному Генеральному плані м. Києва на період до 2020 р. розрахункова норма кількості місць на 1000 чол. для загальноосвітніх навчальних закладів по м. Києву становить 98 місць для районів забудови, що склалася і 135 місць для районів нового житлового будівництва. Рівень забезпеченості населення м. Києва наявними загальноосвітніми навчальними закладами при існуючій кількості дітей шкільного віку (понад 228 учнів) на перший погляд достатній.

Однак, зважаючи на позитивну динаміку народжуваності в останні роки та передбачуване збільшення дітей шкільного віку, а також враховуючи зміни, що відбулися у вимогах щодо кількості учнів, яка повинна вчитися в одному класі, та кількості типів навчальних приміщень, в майбутньому слід очікувати зростання потреби в місцях загальноосвітніх шкіл.

Крім того, відбувається диференціація шкіл за профілем підготовки, що супроводжується нерівномірним їх розміщенням у територіально-планувальній структурі міста.

Все це обумовлює необхідність розгляду питання удосконалення структури мережі загальноосвітніх навчальних закладів і приведення їх ємності у відповідності до сучасної демографічної ситуації.

Література

1. Закон України “Про загальну середню освіту” – К., 1991 – стаття 9, 10.
2. Статистичний довідник м. Києва за 2005 рік / Державний комітет статистики України, Головне управління статистики у м. Києві. За ред. Р.Г. Віленчук – Київ: вид. “Консультант”, 2006 – 279-281 с.
3. Смілка В.А. Структура інформаційного забезпечення містобудівного проектування системи навчально-виховних закладів: Автореф. дис. ... канд. техн. наук: 05.23.20 / КНУБА. – К., 2008.
4. Інтернет-ресурс: www.gorstat.kiev.ua – Головне управління статистики у м. Києві.
5. Інтернет-ресурс: www.guon.kiev.ua – Головне управління освіти і науки м. Києва.

Анотація

В статті розглянуто вплив демографічного фактору на розвиток та функціонування мережі загальноосвітніх навчальних закладів на прикладі міста Києва.

Аннотация

В статье рассмотрено влияние демографического фактора на развитие и функционирование сети общеобразовательных учебных учреждений на примере города Киева.

Annotation

In the article there is examined the influence of the demographic factors on the development and functioning of the network of the institutions of the general educational system by the example of Kyiv.